

Byla C-178/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. kovo 21 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunalul Specializat Mureş (Rumunija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. gruodžio 3 d.

Pareiškėja:

ERB New Europe Funding II

Atsakovas:

YI

Pagrindinės bylos dalykas

Teismo sprendimo byloje dėl vartotojų apsaugos, kuriuo pažeidžiama ankstesnio galutinio nuosprendžio *res judicata* galia, panaikinimas.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remiantis SESV 267 straipsniu, prašoma išaiškinti Direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (toliau – Direktyva 93/13) 7 straipsnio 1 dalį.

Prejudicinis klausimas

Ar Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalies nuostatų taikymas, visų pirma atsižvelgiant į šios direktyvos 23 konstatuojamąją dalį ir *veiksmingumo principą*,

lemia tai, kad jos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas nedraudžiama nacionaliniam teismui nagrinėti abejones dėl pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo

sudarytoje sutartyje numatytų sutarties sąlygų nesąžiningumo – net jei šios abejonės anksčiau buvo išnagrinėtos kito nacionalinio teismo, nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme, kurią inicijavo vartotojas, nedalyvavęs atitinkamo teismo posėdyje bei neturėjęs tinkamos advokato pagalbos ar atstovavimo, ir jei šios abejonės buvo atmetos teismo sprendimu, kurio vartotojas neapskundė, ir dėl to šis sprendimas vidaus proceso teisėje įgijo *res judicata* (galutinio teismo sprendimo) galią – jeigu iš konkrečių ginčo aplinkybių tikėtina ir pagrįstai atrodo, kad šis vartotojas dėl savo ribotų žinių ar informacijos minėtoje pirmojoje byloje nepasinaudojo teisių gynimo priemone?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 dalis ir 23 konstatuojamoji dalis

Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teismas) jurisprudencija, visų pirma 2016 m. vasario 18 d. Sprendimas *Finanmadrid*, C-49/14

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (Istatymas Nr. 193/2000 dėl nesąžiningų sąlygų pardavėjų ar tiekėjų [specialistų] ir vartotojų sudaromose sutartyse), kuriuo į nacionalinę teisę perkelta Direktyva 93/13

Codul de procedură civilă (Rumunijos civilinio proceso kodeksas), ypač nuostatos dėl *res judicata* ir išimtinės teisių gynimo priemonės, kuria naudojama siekiant, kad būtų atšauktas teismo sprendimas, priimtas pažeidžiant ankstesnio galutinio teismo sprendimo *res judicata* galią

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 2018 m. gegužės 10 d. Rumunijoje gyvenantis vartotojas YI kreipėsi į *Judecătoria Sectorului 2 București* (Bukarešto antrasis apylinkės teismas, Rumunija) su civiliniu ieškiniu prieš Nyderlanduose įsteigtą skolų išieškojimo bendrovę *ERB New Europe Funding II*, prašydamas pripažinti nesąžiningomis kredito sutarties sąlygas, iš esmės susijusias su komisiniu atlygiu už ją ir su kreditą suteikusiai banko galimybe vienašališkai keisti palūkanas.
- 2 Be to, dėl nesąžiningų sąlygų neprivalomo poveikio vartotojams YI prašė grąžinti jam sumokėtas komisinio atlygio sumas, taip pat sumas, kurias sudaro tarp sutarties sudarymo metu nustatytos palūkanų normos ir remiantis banko vienašališkai pakeistomis palūkanų normomis faktiškai sumokėtų palūkanų normos skirtumas.

- 3 *Judecătoria Sectorului 2 București* atmetė ieškinį 2018 m. lapkričio 26 d. sprendimu, kuris įsiteisėjo nepateikus apeliacinio skundo.
- 4 2019 m. rugpjūčio 14 d. YI per advokatą, kuriam buvo suteiktas įgaliojimas, pareiškė analogišką ieškinį tai pačiai bendrovei *Judecătoria Sighișoara* (Sigišoaros apylinkės teismas, Rumunija), kuris turi teritorinę jurisdikciją pagal jo nuolatinę gyvenamąją vietą.
- 5 2019 m. gruodžio 5 d. sprendimu *Judecătoria Sighișoara* patenkino vartotojo ieškinį, pripažino ginčijamas sutarties sąlygas nesąžiningomis ir įpareigojo *ERB New Europe Funding II* grąžinti vartotojui pagal šias sąlygas sumokėtas sumas.
- 6 *ERB New Europe Funding II* pateikė apeliacinį skundą dėl šio sprendimo ir, vykstant apeliaciniam procesui, pareiškė prieštaravimą dėl 2018 m. lapkričio 26 d. *Judecătoria Sectorului 2 București* sprendimo *res judicata* galios.
- 7 2021 m. balandžio 6 d. sprendimu *Tribunalul Specializat Mureș* (Murešo specializuotas teismas, Rumunija), veikiantis kaip paskutinės instancijos teismas, iš esmės paliko galioti *Judecătoria Sighișoara* sprendimą, kuriuo sutarties sąlygos buvo pripažintos nesąžiningomis. Tačiau šis teismas neišnagrinėjo nurodytos išimties dėl *res judicata* galios.
- 8 2021 m. gegužės 31 d. *ERB New Europe Funding II* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme pasinaudojo išimtinė teisių gynimo priemonė, kuria siekė, kad 2021 m. balandžio 6 d. sprendimas būtų visiškai pakeistas, o YI ieškinys būtų atmetas dėl 2018 m. lapkričio 26 d. *Judecătoria Sectorului 2 București* sprendimo įgytos *res judicata* galios.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma pažymi, kad jo iškeltas teisinis klausimas yra susijęs ne su konkrečia Direktyvos 93/13 nuostata, o su veiksmingumo principu, kylančiu iš šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies.
- 10 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad veiksmingumo principas reiškia, jog dėl nacionalinės procesinės teisės normų naudojimas Sjungos teisėje vartotojams suteiktomis teisėmis neturi nei teoriškai, nei praktiškai tapti neįmanomas ar pernelyg sudėtingas. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją veiksmingumo principas apsaugo vartotojus nuo nesąžiningų sąlygų, o nacionaliniai teismai privalo *ex officio* vertinti jų su specialistais sudarytas sutarties sąlygų nesąžiningumą.
- 11 Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, pirma, Teisingumo Teismas nurodė, jog taip pat reikia atsižvelgti į teisinio saugumo principą. Šiuo aspektu *res judicata* taisyklių laikymasis yra ypač svarbus siekiant konkrečiai užtikrinti teisinio saugumo principą. Iš to matyti, kad

virtotojų apsauga nėra absoliuti ir kad ji negalėjo nulemti nacionalinių *res judicata* taisyklių nesilaikymo.

- 12 Kita vertus, vertindamas tam tikrų teisių gynimo priemonių veiksmingumą veiksmingumo principo požiūriu, Teismas taip pat atsižvelgė į tai, kad vartotojai neturi žinių ar informacijos apie savo teises.
- 13 Vis dėlto nagrinėjamu atveju, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, *Judecătoria Sectorului 2 București* sprendimo *res judicata* galia kyla iš teismo proceso, kurio metu vartotojas, neturėjęs advokato pagalbos, nežinojo apie nacionalinio įstatymų leidėjo vartotojų apsaugos sistemoje numatytas teises. Taip yra dėl šių aplinkybių:
 - YI iš pradžių kreipėsi į specialisto verslo vietos teismą, t. y. *Judecătoria Sectorului 2 București*, nors nacionalinės teisės aktuose aiškiai pripažįstama jo teisė kreiptis į jo gyvenamosios vietos teismą, t. y. *Judecătoria Sighișoara*;
 - jis nedalyvavo *Judecătoria Sectorului 2 București* posėdyje, galbūt dėl didelio atstumo (maždaug 500 km) nuo jo gyvenamosios vietos iki šio teismo buveinės ir dėl tokiai kelionei reikalingų išlaidų;
 - nors *Judecătoria Sectorului 2 București* sprendime buvo aiškiai nurodyta, kad jį galima apskusti apeliacine tvarka, YI šia teisių gynimo priemone nepasinaudojo. Jis paskyrė savo pasirinktą advokatą tik po to, kai šis teismo sprendimas įgijo *res judicata* galią. Panašų ieškinį tai pačiai bendrovei ir iš esmės dėl tų pačių sutarties sąlygų minėtas advokatas pareiškė *Judecătoria Sighișoara*.
- 14 *Judecătoria Sighișoara*, kuris nebuvo tinkamai informuotas apie *Judecătoria Sectorului 2 București* priimtą sprendimą, iš naujo išnagrino bylą iš esmės ir 2019 m. gruodžio 5 d. sprendimu, kuriame buvo nukrypta nuo šio pirmojo sprendimo, patenkino YI ieškinį ir pripažino, kad taip iš naujo išnagrinėtos sąlygos yra nesąžiningos.
- 15 Nors *ERB New Europe Funding II* pateikė apeliacinį skundą dėl šio antrojo teismo sprendimo, *res judicata* galia rėmėsi tik baigiamajame po šio apeliacinio skundo pradėto proceso etape. Vis dėlto apeliacinės instancijos teismas dėl šio prieštaravimo nepasisakė ir 2021 m. balandžio 6 d. sprendimu iš esmės paliko galioti *Judecătoria Sighișoara* sprendimą, kuriuo sutarties sąlygos buvo pripažintos nesąžiningomis.
- 16 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas – kuriame buvo pasinaudota išimtinė teisių gynimo priemone prašant panaikinti pastarąjį sprendimą remiantis *res judicata* galios buvimu – kelia klausimą, ar, nagrinėdamas ieškinį dėl panaikinimo, jis vis dar gali nagrinėti aptariamą sutarties sąlygų nesąžiningumą.

- 17 Kadangi jis Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nerado jokių kitų argumentų, kurie padėtų jam išsklaidyti šią abejonę remiantis Sąjungos teise, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas daro išvadą, kad šiuo tikslu būtina gauti Teisingumo Teismo atsakymą į pateiktą prejudicinį klausimą.

DARBINIS VERTINMAS